

WSTĘP

Możemy się zastanawiać, czy życie człowieka od początku związane jest z prawem. Jednakże nie mamy żadnych wątpliwości co do tego, że prawo od czasów najdawniejszych, poprzez swoje bogate tradycje i dzieje, do dnia dzisiejszego związane jest z życiem. W istocie prawo wykracza poza granicę narodzin człowieka i jego śmierci. Zaczyna działać jeszcze przed urodzeniem się człowieka, chociażby poprzez regulacje prawne odnoszące się do *nasciturusa*, a po zakończeniu życia ważne miejsce zajmują przepisy spadkowe spełniające szereg funkcji społecznych i gospodarczych.

Życie człowieka jest bowiem z jednej strony tajemnicą, której prawdopodobnie nie poznamy aż do śmierci. Z drugiej strony, życie jest szczególną, a może nawet wyjątkową formą egzystencji ludzkiej. Przejawia się ono w rozmaitych sferach związanych z aktywnością człowieka na wielu płaszczyznach jego życia indywidualnego i zbiorowego. Prawo i życie są do tego stopnia ściśle związane, że nie można obecnie mówić o życiu bez odniesienia do prawa, które to stara się wpływać i regulować różne przejawy tegoż życia.

W niniejszym zeszycie zebraliśmy siedemnaście artykułów autorów z Białorusi, Rosji, Ukrainy oraz Polski, podejmujących problematykę prawa i życia. Poruszone w nich zagadnienia potwierdzają różnorodność i bogactwo życia ludzi w odniesieniu do regulacji prawnych.

Zeszyt otwierają cztery prace w języku rosyjskim, w których autorzy zajmują się współczesnym prawem stanowionym w ich kraju oraz prawodawstwem krajów sąsiednich, w szczególności Polski i Ukrainy.

W pierwszym tekście Olga Oliegowna-Bakalinskaja prezentuje cechy stosowania „klasycznych” pojęć oceniających prawo cywilne, którymi są: sumiennosc, rozsadek i uczciwosc. Moralny i etyczny charakter omawianych pojęć przewiduje, że przy ich realizacji jednostki cywilnoprawne będą wykonywać swoje obowiązki, opierając się na sprawiedliwosci i moralności.

W artykule Wiktora Trinczuka zostały zaprezentowane teoretyczne aspekty sporządzania umowy ubezpieczenia i jej związek z pojęciami „polisa ubezpieczeniowa” i „zaświadczenie ubezpieczeniowe”, jak również rola tych dokumentów w działalności ubezpieczeniowej. Szczególną uwagę poświęcono istotnym warunkom umowy ubezpieczeniowej, zgodnie z Ustawą Ukrainy „O ubezpieczeniach” w kodeksie cywilnym i handlowym.

Kolejny tekst, autorstwa Swietłany W. Wołosowicz, traktuje o problemach związanych z funkcjonowaniem instytucji infrastruktury ubezpieczenia kredytów na Ukrainie. Ukazane zostały ich zalety, jak również tendencje rozwojowe.

W czwartym artykule rosyjskojęzycznym autorzy Aleksandr Salienko i Jana Muljarczyk przeprowadzają analizę porównawczą prawodawstwa o wolności zgromadzeń na Białorusi i w Rosji. Istotną rolę odgrywa poznanie istniejących problemów dotyczących egzekwowania prawa podczas organizacji i przeprowadzania publicznych imprez na terenie Białorusi i Rosji, a także zapoznanie się z wnioskami i zaleceniami wiążącymi się z poprawą i dalszą harmonizacją prawa o zgromadzeniach publicznych.

Przechodząc do tekstów autorów z Polski należy podkreślić, iż podejmowane przez nich zagadnienia wiążą się z wieloma gałęziami prawa, głównie karnego, cywilnego, międzynarodowego publicznego i podatkowego.

Autorem pierwszego artykułu jest Profesor UMK w Toruniu Zbigniew Naworski, który przedstawia stosunek do życia ludzkiego w prawie karnym Rzeczypospolitej szlacheckiej. Ujmuje go w dwóch aspektach, po pierwsze ochrony życia i zdrowia w dawnym prawie karnym, po drugie w aspekcie wykonywania kary śmierci.

Z kolei Justyna Krzywkowska w swoim artykule o małżeńskim obowiązku ochrony życia opowiada się za jego bezwarunkową ochroną, zgodną z szacunkiem dla godności człowieka i poszanowaniem prawa naturalnego.

W artykule Marii Szczepaniec rozważane są kwestie etyczne i prawne dopuszczalności aborcji ze względów eugenicznych. Jak wynika z jej rozważań, problematyka prawnego zakazu aborcji (nie tylko ze względów eugenicznych) to z etycznego punktu widzenia problem nierozstrzygalny. Natomiast obecna regulacja prawna stanowi pewien kompromis w świetle pojawiających się sporów, dylematów i kolizji wartości.

Marta Brzezińska wspólnie z Danutą Tarnowską, przede wszystkim w oparciu o polski k.p.k., szczegółowo opisują zagadnienie ochrony życia i zdrowia oskarżonego w związku z tymczasowym aresztowaniem. Według nich, zawsze należy brać pod uwagę stan zdrowia oskarżonego w każdym wypadku, gdy w związku ze stosowaniem tego najsurowszego środka mogłoby dojść do utraty życia lub znacznego pogorszenia stanu zdrowia oskarżonego.

Dwa kolejne artykuły są ściśle ze sobą związane, gdyż dotyczą śmierci człowieka. Pierwszy, Anety Arkuszewskiej, poświęcony został uchynieniu postanowienia o uznaniu za zmarłego w trybie przyśpieszonym. Drugi natomiast, autorstwa trzech pań: Edyty Dołęgowskiej, Katarzyny Klibisz i Anny Tworkowskiej, dotyczy cywilnoprawnej regulacji prawa do grobu. Ich zdaniem, swoistość stosunku cywilnoprawnego, jakim jest prawo do grobu, polega przede wszystkim na przenikaniu

praw majątkowych i osobistych, z których te ostatnie mają zazwyczaj charakter dominujący, co decyduje o bezwzględny i nietypowy charakterze wynikającego zeń prawa podmiotowego.

Następny artykuł, Anny Banaszewskiej, porusza problem prawa do prywatności we współczesnym świecie. Autorka rozważa tytułowe zagadnienie w aspekcie prawa do poszanowania życia prywatnego oraz ochrony danych osobowych, zwłaszcza w kontekście rozwoju technologicznego.

Równie poważne zagadnienie rozważa Anna Głogowska charakteryzując współczesny handel ludźmi w celu usunięcia narządów w ujęciu prawnomiędzynarodowym. Autorka podkreśla, iż handel ludźmi jest dzisiaj zjawiskiem globalnym, stanowiącym rażąco naruszenie praw podstawowych, nieodłącznie związanych z godnością człowieka.

Przedmiotem artykułu Justyny Fronczak jest interdyscyplinarne zjawisko stalkingu. Aby w pełni zrozumieć stalking, niezbędne jest odwołanie się do wiedzy z zakresu psychologii, socjologii i kryminologii.

Stalkerzy mogą korzystać z rozmaitych urządzeń elektronicznych, takich jak aparaty fotograficzne, komputery, telefony komórkowe, urządzenia GPS, a także bardziej zaawansowanych technologicznie urządzeń umożliwiających im włamywanie się do czyjegoś komputera i uzyskiwanie dostępu do prywatnych danych.

Artykuł Jolanty Łodzińskiej dotyczy problemu stresu zawodowego jako współcześnie narastającego zjawiska w miejscu pracy. Stres najczęściej przyczynia się do niepewności, powoduje frustrację, a także nerwice. Ponieważ nie ma sposobu, aby uniknąć stresu, ludzie muszą się przyzwyczaić do życia w nim oraz nauczyć się radzić sobie z jego destrukcyjnym wpływem.

W kolejnym artykule Maciej Tarasek stawia pytanie, czy Rzecznik Praw Podatnika rozwiąże problemy polskiego podatnika. Według niego, nie można jednoznacznie na nie odpowiedzieć, zważywszy na niemożność mówienia o polskim „systemie podatkowym”, gdyż ten powinien się charakteryzować spójnością, której – jego zdaniem – na razie brakuje.

Tekst Pawła Laskowskiego porusza kwestię ułatwień w zakładaniu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością po 1 stycznia 2012 r. – spółka z o.o. a wzorzec umowy spółki z o.o. Odwołując się do kodeksu spółek handlowych, prezentuje szereg formalnych wymogów związanych z zakładaniem tego typu spółek oraz ochroną prawną obrotu gospodarczego. Jak podkreśla sam autor, optymistyczne na przyszłość jest to, że dokonując ogólnej oceny niedawno wprowadzonych do systemu prawnego rozwiązań, należy stwierdzić, że są na pewno dobrym początkiem.

W ostatnim artykule Ewa Kotecka podkreśla rolę udziału mieszkańców w procesach decyzyjnych na szczeblu samorządowym, uwypuklając fakt, iż w państwach demokratycznych prawo obywateli do kierowania i zarządzania sprawami publicznymi stanowi jedną z podstawowych zasad ustrojowych. Autorka akcentuje również obligatoryjność i fakultatywność stosowania referendum gminnego i konsultacji społecznych oraz podkreśla fakt, iż na gruncie polskiego prawa samorządowego podstawowe różnice między tymi obiema instytucjami dotyczą zarówno celów, jakim one służą oraz skutków, jakie wywierają.

Podsumowując wszystkie teksty, należy zwrócić uwagę na różnorodność ich problematyki związanej z bardzo szeroko rozumianym zarówno prawem, jak i życiem. Odwołując się do słynnej myśli Cycerona, który mawiał, że życie jest myśleniem (*Vivere est cogitare*, Cic. *Tus. disp.*, 5,38,111) możemy stwierdzić, że prawo z życiem się wiąże i nieustannie czerpie z życia to, co jest w nim często zaskakujące i nowatorskie. Potwierdzają to wszystkie artykuły tegoż zeszytu, które są przejawem autorskich rozważań na temat wzajemnych relacji i związków prawa z życiem, a życia z prawem.

Redaktorzy